

**Załącznik
do uchwały Nr III/39/2018
Rady Miejskiej w Tarnowie
z dnia 20 grudnia 2018 r.**

**GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI,
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
ALKOHOLOWYCH
I PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
DLA MIASTA TARNOWA
NA 2019 ROK**

TARNÓW

Wstęp

Pomimo ogólnej wiedzy, iż każde spożycie alkoholu lub zażycie narkotyku jest szkodliwe dla zdrowia człowieka, problem używania środków psychoaktywnych dotyka ludzi bez względu na wiek, majątek czy pochodzenie. Powodów do sięgania po środki psychoaktywne jest wiele: namowa drugiej osoby, moda, ciekawość, przeżycie dreszczu emocji czy wreszcie problemy osobiste. Uzależnienie od alkoholu lub narkotyków przez jednego z członków rodziny destabilizuje funkcjonowanie całego systemu rodzinnego, rodzi poważne problemy, jest przyczyną cierpienia dorosłych i dzieci.

Uzależnienie od alkoholu jest zaburzeniem psychicznym i zaburzeniem zachowania, które w Polsce diagnozuje się na podstawie Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych 10 (ICD 10). W procesie diagnozowania uczestniczą lekarze psychiatry, specjaliści psychoterapii uzależnień i psychologowie z doświadczeniem klinicznym. Według zrealizowanych badań epidemiologicznych szacuje się, że liczba osób uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi ok. 600 tysięcy, a osób pijących alkohol szkodliwie jest ok. 2,5 miliona¹.

Najczęściej spożywanymi środkami, które mają wpływ na ośrodkowy układ nerwowy i zmianę zachowania człowieka są: alkohol oraz narkotyki, do których – zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii – zaliczamy używane w celach innych niż medyczne: środki odurzające, substancje psychotropowe, środki zastępcze lub nowe substancje psychoaktywne (tzw. „dopalacze”).

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi² w art. 4¹ ust. 1 określa w sposób szczegółowy zadania własne gminy prowadzone w ramach działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych. Art. 4¹ ust. 2 ustawy stanowi: „Realizacja zadań, o których mowa w ust. 1, jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, uchwalanego corocznie przez radę gminy, uwzględniającego cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, określone w Narodowym Programie Zdrowia”.

Strategicznym dokumentem określającym zadania podejmowane przez tarnowski samorząd w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii jest „Gminny Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Tarnowa”. Podstawą realizacji Programu jest szeroka współpraca instytucji pomocy profesjonalnej i organizacji pozarządowych działających w tym obszarze. Mają one w swojej ofercie szeroki wachlarz działań specjalistycznych, pomocowych jak i oddziaływań profilaktycznych kształtujących pozytywne postawy i wartości szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

¹ Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2019 roku, wyd. PARPA, s. 6,

² Dz. U. z 2018 r. poz. 2137,

W celu zapobiegania ryzykownym zachowaniom, a także ograniczania szkód społecznych i zdrowotnych wynikających ze stosowania środków psychoaktywnych niezmiernie ważne jest podejmowanie działań profilaktycznych skierowanych do mieszkańców naszego Miasta w szczególności dzieci i młodzieży.

I. Diagnoza wybranych problemów społecznych mieszkańców Tarnowa

Opierając się na wskaźnikach Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wskazujących wielkość populacji osób z różnymi kategoriami problemów alkoholowych, w poniższej tabeli została przedstawiona szacunkowa skala problemów związanych z uzależnieniem od alkoholu wśród mieszkańców Tarnowa oraz często współwystępującym z alkoholizmem problemem przemocy w rodzinie.

Tabela: Szacunkowe dane dotyczące problemu alkoholowego dla miasta Tarnowa

Grupa osób	Liczba osób w %	Liczba osób
Osoby uzależnione od alkoholu	ok. 2%	ok. 2.000
Dorośli żyjący w otoczeniu osoby uzależnionej od alkoholu	ok. 4%	ok. 4.000
Dzieci wychowujące się w rodzinach z problemem alkoholowym	ok. 4%	ok. 4.000
Osoby pijące szkodliwie	ok. 5-7%	ok. 5.000-7.000
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	ok. 2/3 osób dorosłych i ok. 2/3 dzieci z tych rodzin	ok. 5.600 dorosłych i dzieci

Źródło: <http://www.parpa.pl/index.php/33-analizy-badania-raporty/132-statystyki>

W ramach podejmowanych działań wynikających z ustawy o pomocy społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie obejmuje swoim wsparciem osoby, które z powodu problemu alkoholizmu lub narkomanii własnego lub najbliższego członka rodziny, potrzebują pomocy bez względu na rodzaj, formę, liczbę świadczeń i źródło finansowania. W tabeli poniżej została przedstawiona liczba rodzin i osób w rodzinach, które korzystały z pomocy społecznej z powodu uzależnień w latach 2013 – 2017. Analiza danych wskazuje, że liczba rodzin i osób w rodzinach objętych pomocą z powodu alkoholizmu systematycznie spada, natomiast liczba rodzin i osób w rodzinach, które korzystają z pomocy z powodu uzależnienia od narkotyków nieznacznie się waha.

Tabela: Rodziny objęte pomocą MOPS z powodu alkoholizmu i narkomanii

	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017r.
ALKOHOLIZM					
Liczba rodzin	294	285	265	262	242
Liczba osób w rodzinach	545	534	485	438	427
NARKOMANIA					
Liczba rodzin	8	7	8	9	7
Liczba osób w rodzinach	10	10	10	12	8

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Miasta Tarnowa w latach 2013 - 2017

W 2018 r. na grupie 1.144 mieszkańców miasta przeprowadzona została na zlecenie Gminy Miasta Tarnowa „Diagnoza lokalnych problemów społecznych mieszkańców miasta Tarnowa”³. Przeprowadzone badania, miały na celu uzyskanie informacji dotyczących:

- 1) rodzaju problemów i zagrożeń społecznych wynikających lub współistniejących z uzależnieniem od alkoholu, występujących w różnych grupach wiekowych mieszkańców Tarnowa (przede wszystkim: zażywanie narkotyków, „dopalaczy”, agresja i przemoc, w tym cyberprzemoc, uzależnienie od Internetu i inne),
- 2) opinii mieszkańców Tarnowa na temat skali rozpowszechnienia tych problemów i zagrożeń w mieście oraz postawy mieszkańców wobec tych zjawisk,
- 3) wiedzy mieszkańców Tarnowa na temat instytucji świadczących pomoc społeczną w zakresie radzenia sobie z problemem nadużywania alkoholu i przemocą w rodzinie.

Rozkład grupy ankietowanych przedstawiał się następująco:

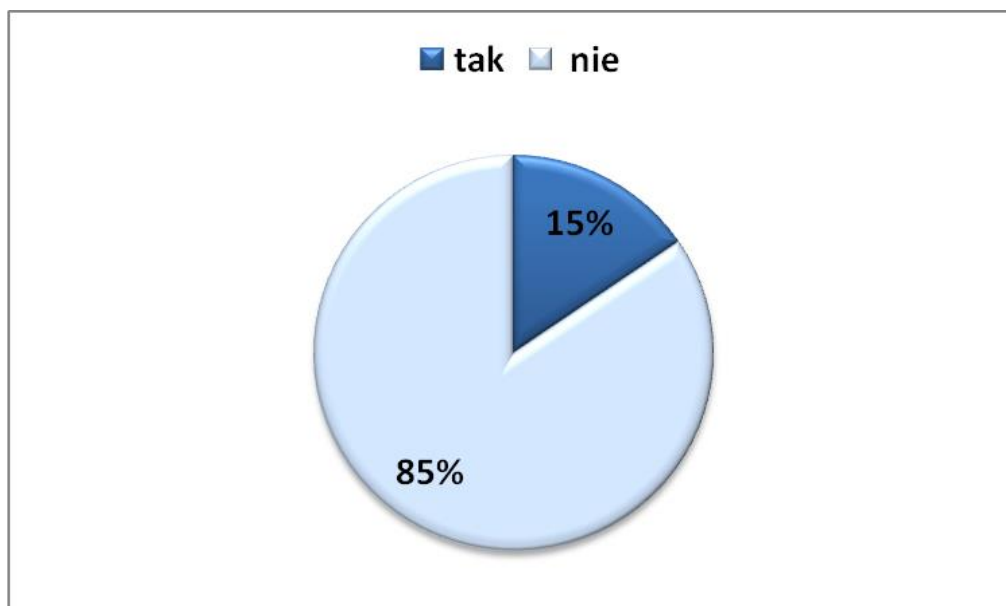
- uczniowie w wieku 12-13 lat – 239 osób,
- uczniowie w wieku 14-15 – 200 osób,
- uczniowie w wieku 16-18- 255 osób,
- dorośli mieszkańcy miasta – 450 osób.

Ankieta skierowana do dzieci i młodzieży szkolnej na terenie miasta Tarnów zawierała szereg pytań diagnozujących wybrane problemy społeczne, na które narażeni są młodzi mieszkańcy. Jednym z identyfikowanych problemów był alkoholizm, a szczególnie spożywanie alkoholu przez osoby niepełnoletnie. W tym celu uczniów pytano o doświadczenia związane z alkoholem. Poniżej zostały przedstawione wyniki wybranych zagadnień uzyskane w efekcie przeprowadzonych badań diagnostycznych wśród uczniów poszczególnych grup wiekowych oraz dorosłych mieszkańców Tarnowa.

³ Diagnoza lokalnych problemów społecznych mieszkańców miasta Tarnowa, Tarnów 2018. Diagnoza zamieszczona została na stronie www.tarnow.pl Polityka społeczna, zdrowie i mieszkalnictwo <http://www.tarnow.pl/Miasto/Dla-mieszkanca/Polityka-spoeczna-i-zdrowie/Pomoc-Spoeczna/Pomoc-uzalezniom-i-wspoluzalezniom-od-alkoholu-i-narkotykow-oraz-profilaktyka>

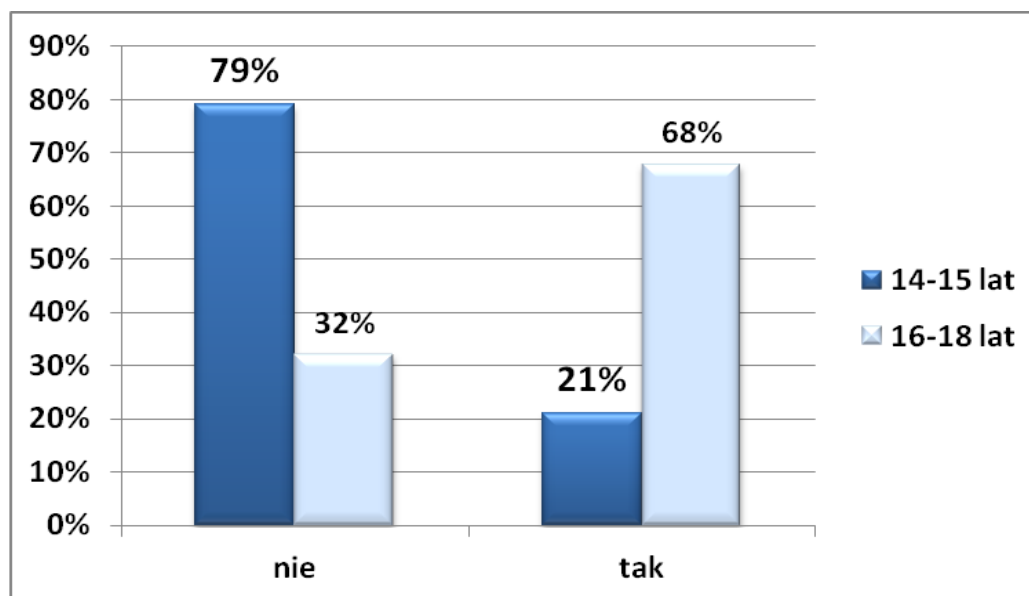
1. Czy kiedykolwiek piłeś alkohol?

a) grupa uczniów wieku 12-13 lat (liczba badanych uczniów – 239 osób)

Odpowiedź	%	Liczba badanych
tak	15%	37
nie	85%	202

b) grupa uczniów wieku 14-15 lat (badana liczba uczniów – 200 osób) i 16 – 18 lat (liczba badanych uczniów – 255 osób)

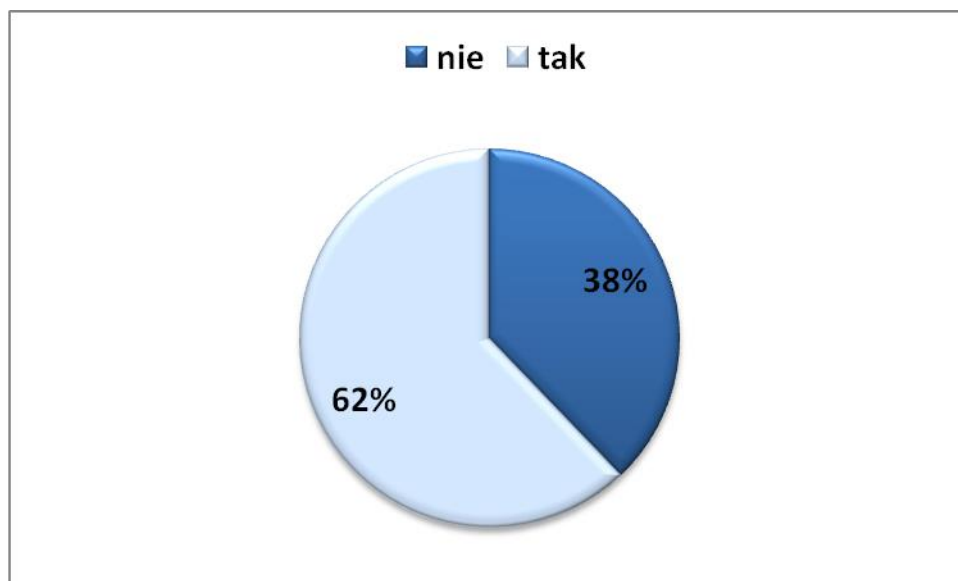

Odpowiedź	Wiek 14-15 lat		Wiek 16-18 lat	
	%	Liczba badanych	%	Liczba badanych
tak	21%	42	68%	173
nie	79%	158	32%	82

Z uzyskanych odpowiedzi uczniów wynika, że sporadyczne spożywanie alkoholu w wieku 12-13 lat (15% badanych miało pierwsze doświadczenie związane z piciem alkoholu) oraz w wieku 14-15 lat (21% badanych wskazało na picie co najmniej raz w życiu alkoholu) nasila się zdecydowanie w okresie dorastania. Odpowiedzi w grupie uczniów 16–18 lat, wśród których są również osoby pełnoletnie, wskazują, że aż 68% z nich jest już po inicjacji alkoholowej.

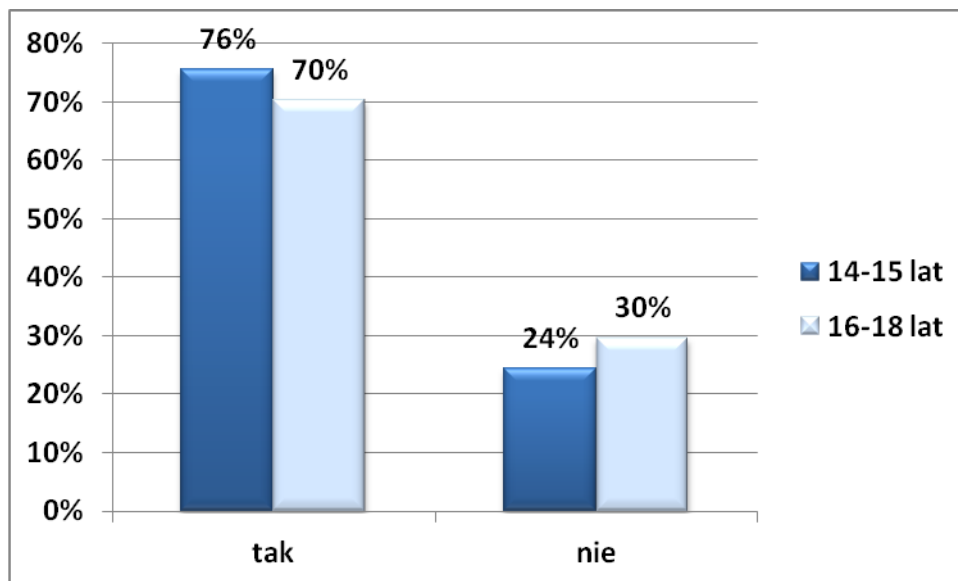
2. Czy rodzice wiedzą, że zdarzyło Ci się pić alkohol?

a) grupa uczniów w wieku 12-13 lat (liczba 37 uczniów, którzy przyznali się do picia alkoholu przyjęta została jako wartość 100%)

Odpowiedź	%	Liczba badanych
nie	38%	14
tak	62%	23

b) grupa uczniów w wieku 14-15 lat (liczba 42 uczniów, którzy przyznali się do picia alkoholu przyjęta została jako wartość 100%) oraz 16 – 18 lat (liczba 173 uczniów, którzy przyznali się do picia alkoholu przyjęta została jako wartość 100%)

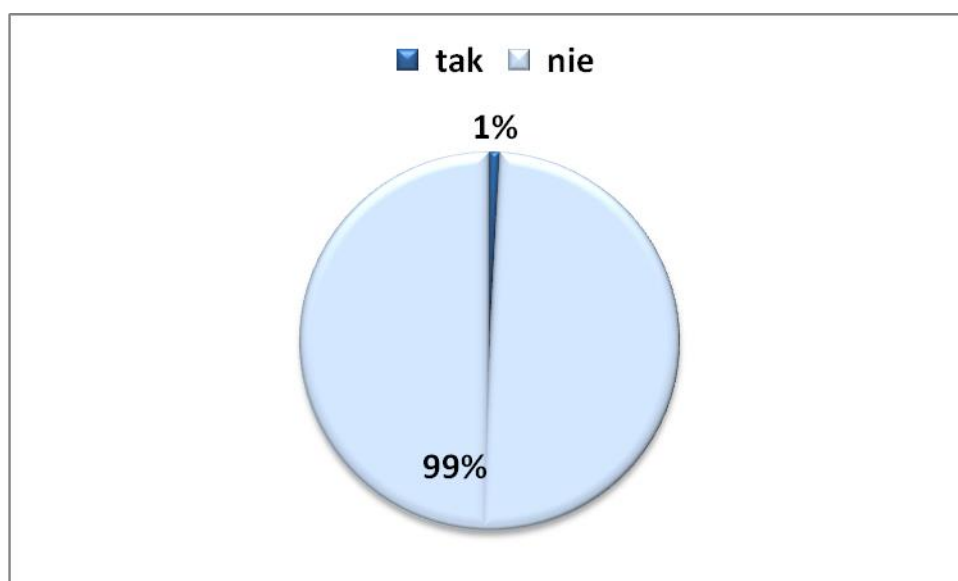

Odpowiedź	Wiek 14-15		Wiek 16-18	
	%	Liczba badanych	%	Liczba badanych
tak	76%	32	70%	121
nie	24%	10	30%	52

Odpowiedzi pokazują, że w każdej z ankietowanych grup wiekowych uczniów, którzy przyznali się do picia alkoholu większość rodziców wie o przypadkach picia alkoholu przez dzieci, jednak ich reakcje są różne. Z kolejnych odpowiedzi na pytania wynika, że są rodzice, którzy przeprowadzają z dziećmi rozmowy na temat szkodliwości picia alkoholu, szukają pomocy u specjalisty, dyscyplinują wyznaczając określone kary, ale są również i tacy, którzy nie reagują w ogóle.

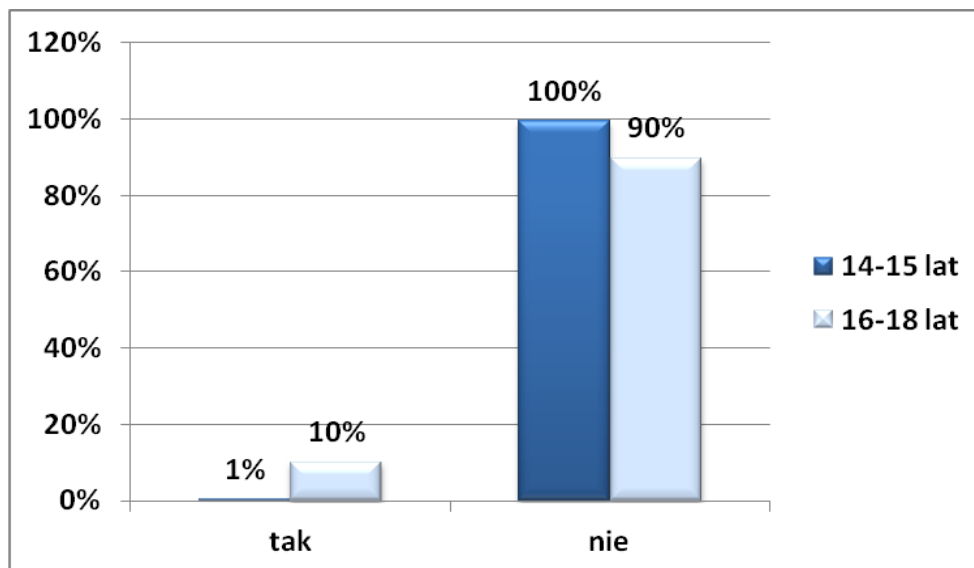
3. Czy kiedykolwiek zdarzyło Ci się zażyć narkotyki?

a) grupa uczniów w wieku 12-13 lat (badana liczba uczniów – 239 osób)

Odpowiedź	%	Liczba badanych
tak	1%	2
nie	99%	237

b) grupa uczniów w wieku 14-15 lat (badana liczba uczniów – 200 osób) i 16–18 lat (badana liczba uczniów 255 osób)

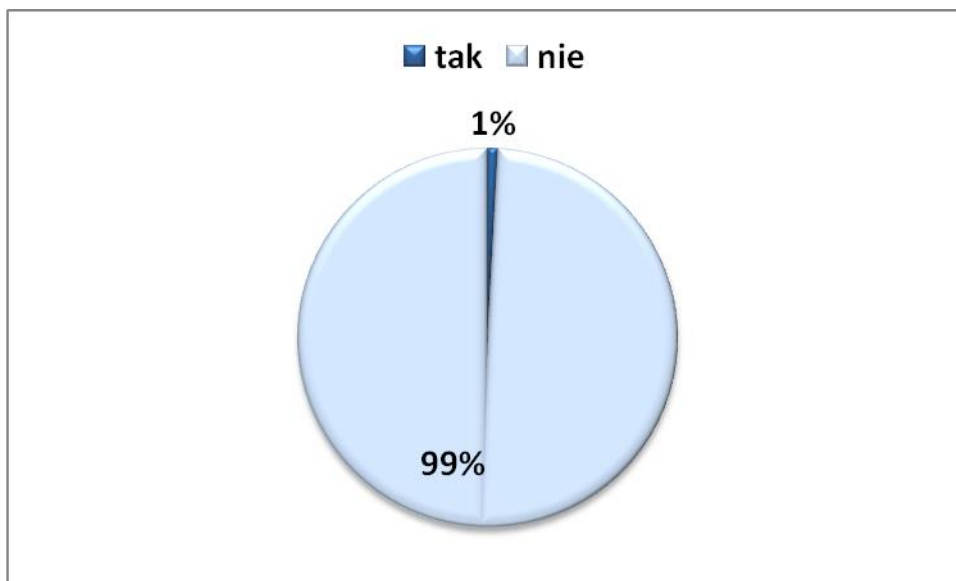

Wiek 14-15			Wiek 16-18		
Odpowiedź	%	Liczba badanych	Odpowiedź	%	Liczba badanych
tak	1%	1	tak	10%	26
nie	100%	199	nie	90%	229

Przyczyny sięgania po narkotyki przez dzieci i młodzież szkolną są różne: chęć zaimponowania innym, ciekawość, poszukiwanie nowych wrażeń, akceptacja grupy, rozluźnienie, czy świętowanie okazji. Do zażycia narkotyku co najmniej raz w życiu przyznało 1% ankietowanych uczniów w wieku 12-13 lat oraz w wieku 14-15 lat. Problem zażywania narkotyków dotyczy uczniów będących w grupie 16-18 lat, z których co dziesiąta badana osoba przyznała się do zażycia kiedykolwiek narkotyku.

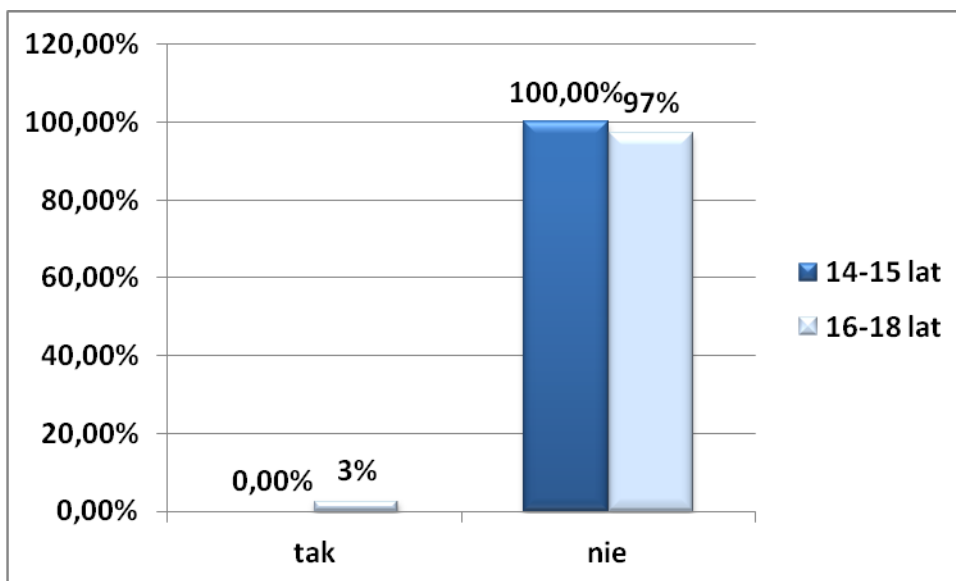
4. Czy kiedykolwiek zdarzyło Ci się zażyć dopalacze?

a) grupa uczniów w wieku 12-13 lat (badana liczba uczniów - 239)

Odpowiedź	%	Liczba badanych
tak	1%	2
nie	99%	237

b) grupa uczniów w wieku 14-15 lat (badana liczba uczniów – 200 osób) i 16 – 18 lat (badana liczba uczniów – 255 osób)

Wiek 14-15			Wiek 16-18		
Odpowiedź	%	Liczba badanych	Odpowiedź	%	Liczba badanych
tak	0%	0	tak	3%	7
nie	100%	200	nie	97%	248

Przyczyny zażywania dopalaczy przez dzieci i młodzież szkolną są identyczne jak w przypadku zażywania narkotyków. Z przeprowadzonych badań wśród uczniów tarnowskich szkół wynika, że 1% ankietowanych uczniów w grupie wiekowej 12-13 lat miało kontakt

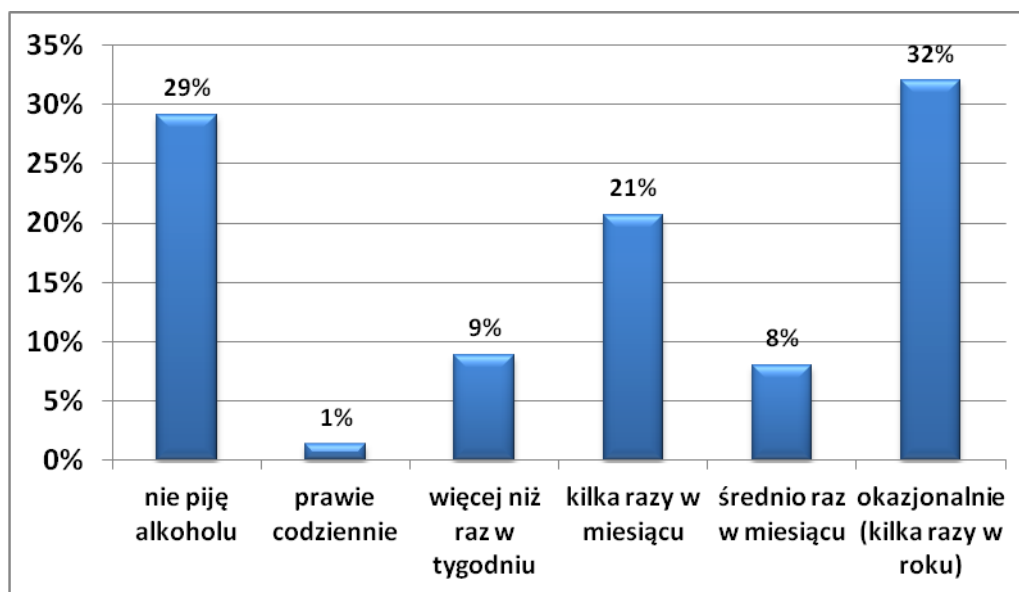
z dopalaczami. W grupie 14-15 lat żaden z badanych nie odpowiedział pozytywnie na zadane pytanie o zażywanie dopalaczy. Problem zażywania dopalaczy wśród najstarszej badanej grupy uczniów wynosi 3%.

W badaniu diagnozującym problemy związane z piciem alkoholu i zażywaniem narkotyków wzięło udział 450 dorosłych mieszkańców Tarnowa w trzech grupach wiekowych:

- 19-26 lat (150 osób),
- 27-45 lat (150 osób),
- 46-65 lat (150 osób).

Wśród badanych 53% stanowili mężczyźni, a 47% kobiety; 68% badanych pracuje, 18% jest bezrobotnych, 10% uczy się lub studiuje, 3% jest na rencie, a 1% na emeryturze. Pytania ankiety skierowanej do dorosłych mieszkańców miasta zostały zebrane w blokach tematycznych. Pierwszy z nich miał na celu scharakteryzowanie problemu alkoholowego w Tarnowie.

1. Jak często spożywa Pan/i alkohol? (liczba badanych osób – 450)

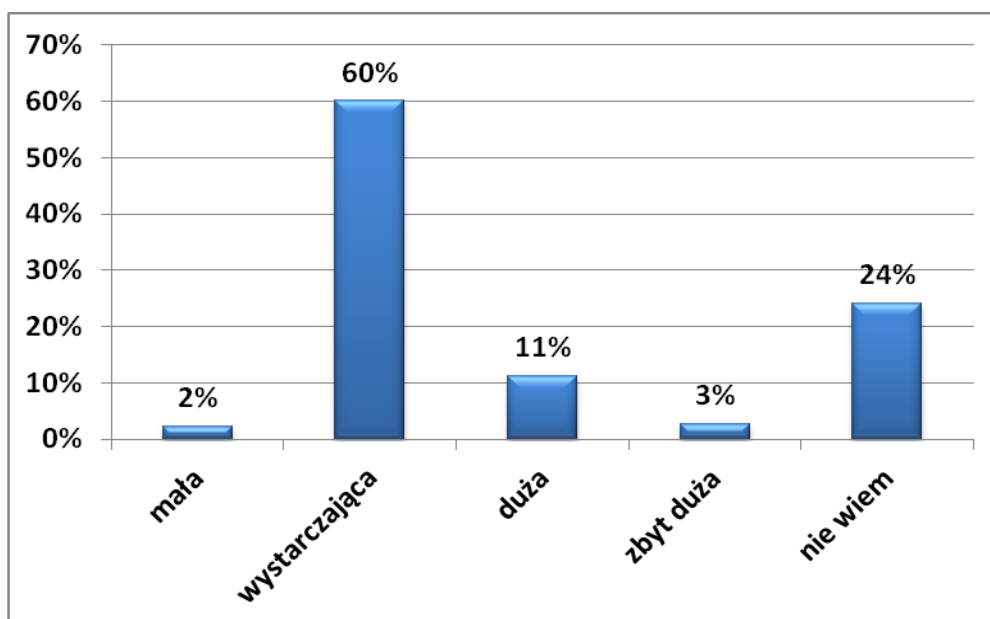

Odpowiedź	%	Liczba badanych
okazjonalnie (kilka razy w roku)	32%	144
nie piję alkoholu	29%	131
kilka razy w miesiącu	21%	93
więcej niż raz w tygodniu	9%	40
średnio raz w miesiącu	8%	36
prawie codziennie	1%	6

Należy zwrócić uwagę, iż 29% badanych dorosłych mieszkańców Tarnowa zadeklarowało, że w ogóle nie pije alkoholu, 9% wskazało, że pije alkohol więcej niż jeden raz w tygodniu, a 1% mieszkańców pije każdego dnia. Rozpatrując problem w podziale na wiek największy odsetek osób pijących alkohol jest w grupie wiekowej od 27 do 45 lat – 73%,

natomiast wśród osób w wieku od 46 do 65 lat do picia przyznało się 71% badanych. Najmniej osób pijących jest w grupie wiekowej od 19 do 26 lat - 68%. Odsetki te są jednak względnie porównywalne. Wśród osób pijących często – kilka razy w tygodniu lub codziennie – występują istotne różnice pomiędzy grupami wiekowymi. Najczęściej piją reprezentanci grupy najmłodszej i średniej (11% pije kilka razy w tygodniu). W najstarszej grupie wiekowej więcej niż raz w tygodniu pije 5% ankietowanych. We wszystkich grupach wiekowych dominuje styl picia okazjonalny (kilka razy w roku).

2. Czy według Pana/i liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Pana/i miejscowości jest: (liczba badanych dorosłych osób – 450)

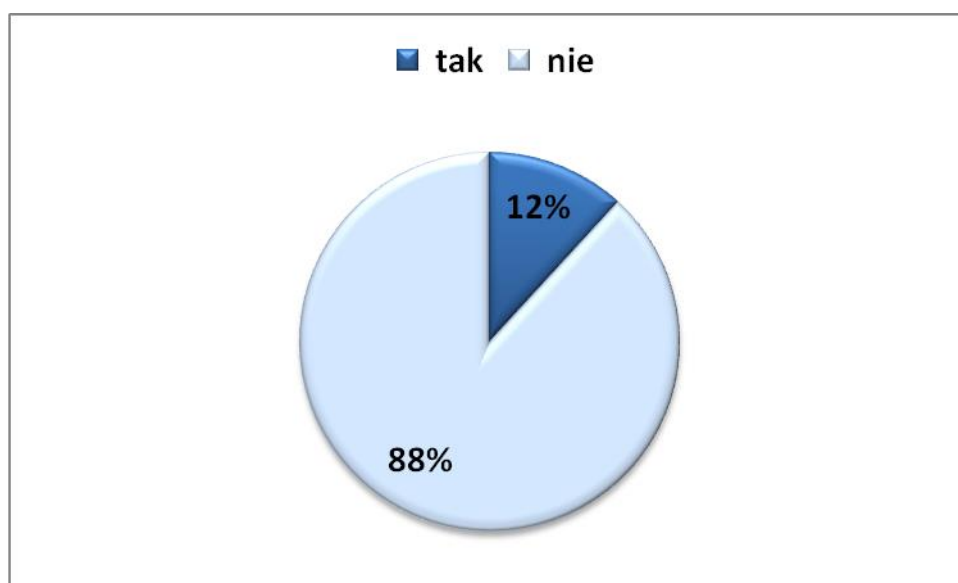

Odpowiedź	%	Liczba badanych
mała	2%	10
wystarczająca	60%	270
duża	11%	50
zbyt duża	3%	12
nie wiem	24%	108

Opinie mieszkańców dotyczące ilości punktów sprzedaży alkoholu w mieście są podobne - niezależnie od wieku ankietowanych. Największa ilość osób uważa, że liczba tych punktów jest wystarczająca. W grupie wiekowej 19-26 lat myśli tak 69% badanych.

Kolejnym analizowanym zagadnieniem był problem uzależnień od substancji psychoaktywnych – narkotyków i dopalaczy. Jego celem było oszacowanie skali problemu w Tarnowie oraz sprawdzenie wiedzy mieszkańców na temat narkotyków i dopalaczy, a także sprawdzenie dostępności tych substancji w mieście.

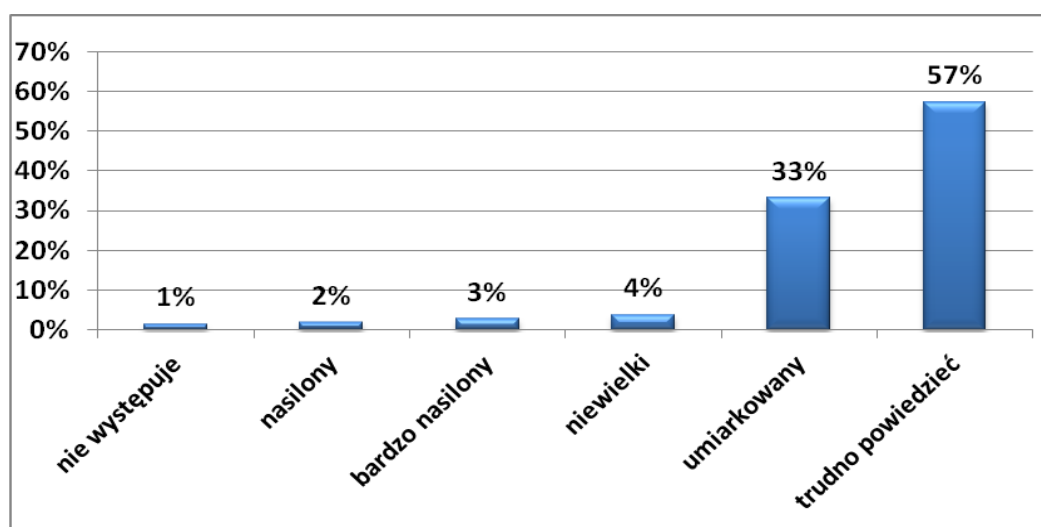
3. Czy kiedykolwiek zażywał Pan/i narkotyki? (liczba badanych dorosłych osób – 450)

Odpowiedź	%	Liczba badanych
tak	12%	53
nie	88%	397

Spośród wszystkich ankietowanych osób dorosłych 12% przyznało, że przynajmniej raz zażyło narkotyki. Natomiast w podziale na grupy wiekowe, największy odsetek zażywających narkotyki stanowią osoby w wieku 19-26 lat. W 2018 r. współczynnik ten wyniósł aż 24%. W środkowej grupie wiekowej 6% badanych zażywało kiedykolwiek narkotyki, a wśród najstarszych respondentów 5%. Wiek jest tu istotnym czynnikiem różnicującym. Wśród wszystkich ankietowanych motywacją determinującą chęć sięgnięcia po narkotyki jest podobna – towarzystwo.

4. Jak ocenia Pan/Pani skalę problemu narkomanii w mieście? (liczba badanych dorosłych osób – 450)

Odpowiedź	%	Liczba badanych
trudno powiedzieć	57%	258
umiarkowany	33%	149
niewielki	4%	17
bardzo nasilony	3%	12
nasilony	2%	8
nie występuje	1%	6

Ponad połowa badanych miała trudności z określeniem skali problemu narkomanii w mieście – 57% udzieliło odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Respondenci odnosząc się do skali poszczególnych problemów, ocenę wydają przede wszystkim w odniesieniu do swojego najbliższego otoczenia i na tej podstawie formułują swoje sądy. Z tego powodu mogą występować różnice w postrzeganiu problemów, w tym przypadku problemu rozpowszechnienia substancji psychoaktywnych. We wszystkich grupach wiekowych dominuje przekonanie, że problem narkotykowy w Tarnowie jest umiarkowany.

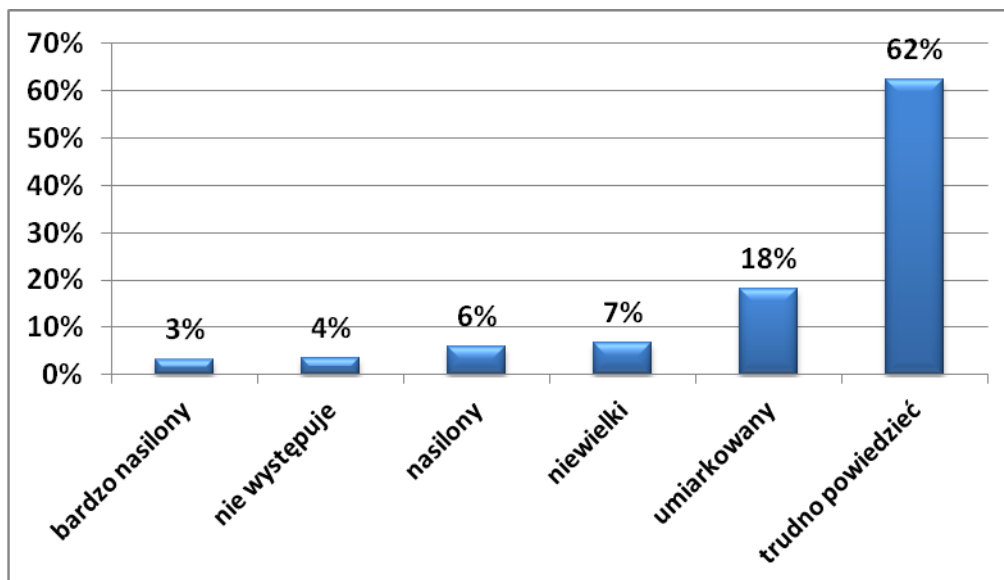
5. Czy kiedykolwiek zażył/a Pan/i dopalacze? (liczba badanych dorosłych osób – 450)

Odpowiedź	%	Liczba badanych
tak	1%	4
nie	99%	446

Tylko 3 osoby spośród badanych zażywają dopalacze kilka razy w miesiącu, a 1 z respondentów spróbował dopalaczy tylko raz. Powodem dla którego badani sięgnęli po dopalacze były: chęć złagodzenia stresu (3 osoby), wpływ znajomych (2 osoby), a także wskazywane przez pojedyncze osoby: chęć lepszej zabawy, motywacje towarzyskie, chęć zapomnienia o problemach. Niektórzy jednak nie podają konkretnego powodu.

6. Jak ocenia Pan/i skalę problemu zażywania dopalaczy w mieście? (liczba badanych dorosłych osób – 450)

Odpowiedź	%	Liczba badanych
trudno powiedzieć	62%	281
umiarkowany	18%	82
niewielki	7%	30
nasilony	6%	27
nie występuje	4%	16
bardzo nasilony	3%	14

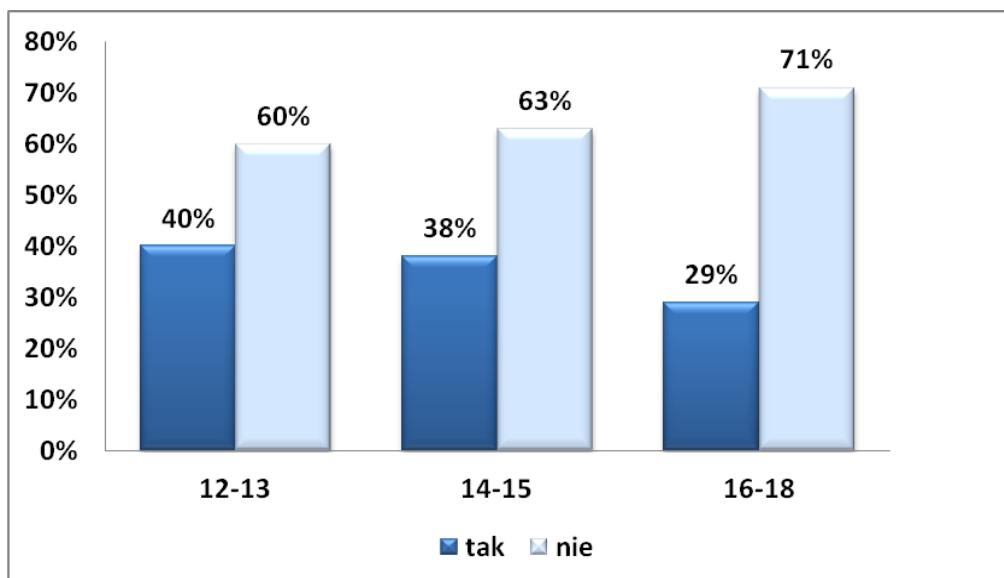
Podobnie jak w przypadku określenia skali problemu narkomanii, tak i w przypadku określenia skali zażywania dopalaczy, największa część respondentów nie formułuje opinii na ten temat – 62% stanowią odpowiedzi „trudno powiedzieć”, 18% badanych uznało, że problem ten jest umiarkowany, 7% uważa, że problem jest niewielki, a 4% uznaje, że w ogóle nie występuje. Jedyne 6% respondentów twierdzi, że problem ten jest nasilony, a 3% sady, że nawet bardzo nasilony.

Problem przemocy rówieśniczej i przemocy w rodzinie to kolejny problem społeczny, na który są narażeni mieszkańcy Tarnowa. Diagnoza miała na celu nie tylko oszacowanie liczby uczniów zagrożonych przemocą rówieśniczą i liczby rodzin zagrożonych przemocą domową, ale także sprawdzenie czy uczniowie i dorośli mieszkańcy wiedzą, czym jest przemoc i jakie zachowania klasyfikuje się jako zachowania przemocowe.

Celem sprawdzenia wiedzy uczniów na temat tego zjawiska, poproszono ich o wskazanie sytuacji, które ich zdaniem można nazwać aktem przemocy oraz odpowiedzi na pytanie: czy doświadczyli przynajmniej raz przemocy ze strony rówieśników.

1. Czy doświadczyłeś/aś kiedykolwiek przemocy ze strony rówieśników?

grupa uczniów w wieku 12-13 lat (badana liczba uczniów – 239 osób), grupa uczniów wieku 14-15 lat (badana liczba uczniów – 200 osób) i 16 – 18 lat (badana liczba uczniów – 255 osób),

Wiek 12-13			Wiek 14-16			Wiek 16-18		
Odpowiedź	%	Liczba badanych	Odpowiedź	%	Liczba badanych	Odpowiedź	%	Liczba badanych
tak	40%	95	tak	38%	75	tak	29%	75
nie	60%	144	nie	62%	125	nie	71%	180

Z uzyskanych odpowiedzi wynika, iż 40% badanych uczniów w wieku 12-13 lat i 38% w wieku 14-15 lat doświadczyło przemocy ze strony rówieśników. W najstarszej grupie wiekowej 16-18 lat wskaźnik ten maleje do 29%. Do zjawiska przemocy rówieśniczej dochodzi zwykle na terenie placówki szkolnej lub w jej bliskim otoczeniu. Sytuacja taka nie powinna mieć miejsca, ponieważ szkoła jest środowiskiem, gdzie uczniowie mają czuć się bezpiecznie. Uzyskane wyniki sugerują potrzebę zwiększenia uwagi osób dorosłych na agresywne zachowania rówieśnicze oraz edukacji z zakresu sposobu rozwiązywania konfliktów między uczniami.

2. Czy problem przemocy w Pana/i rodzinie związany jest z:

(przyjmując za 100% grupę 20 osób, u których występuje przemoc w rodzinie)

Odpowiedź	%	Liczba badanych
piciem alkoholu	61%	11
zażywaniem leków	28%	5
zażywaniem narkotyków	22%	4
zażywaniem dopalaczy	17%	3
inne, jakie?	6%	1

* w pytaniu można było wybrać kilka odpowiedzi

Spośród 450 badanych dorosłych mieszkańców miasta Tarnowa 20 osób przyznało, że w ich rodzinach występuje problem przemocy. Największy odsetek respondentów, 11 osób, łączy występowanie przemocy w swojej rodzinie ze spożywaniem alkoholu. 5 osób wskazało leki, 4 narkotyki, a 3 osoby dopalacze jako środki wyzwalające agresję.

II. Podejmowane działania

1. Działalność profilaktyczna i edukacyjna na terenie szkół

W ramach podejmowanych działań profilaktycznych Gmina Miasta Tarnowa każdego roku zleca do realizacji na terenie tarnowskich szkół programy/szkolenia profilaktyczne z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii i przemocy, przy uwzględnieniu zapotrzebowań zgłoszonych przez tarnowskie szkoły. Podejmowane są również działania, w celu realizowania programów profilaktycznych rekomendowanych przez wszystkie instytucje odpowiedzialne za wdrażanie systemu rekomendacji (Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Instytut Psychiatrii i Neurologii, Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych). Rekomendacja ww. instytucji oznacza, iż programy zostały poddane naukowej zewnętrznej ewaluacji, której wyniki potwierdzają ich efektywność. Szczegółowe dane dotyczące programów/szkoleń rekomendowanych można uzyskać m.in. na stronie internetowej <http://programyrekomendowane.pl>. System rekomendowania programów ma przede wszystkim podnieść jakość programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego, upowszechnić sprawdzone programy/szkolenia profilaktyczne oraz spopularyzować wiedzę na temat skutecznych strategii profilaktyki i metod konstruowania programów.

Poniższa tabela przedstawia ilość odbiorców programów/szkoleń profilaktycznych realizowanych na terenie miasta Tarnowa w latach 2013 – 2017.

Tabela: Odbiorcy programów/szkoleń profilaktycznych

Odbiorcy	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Uczniowie	5.070	5.114	6.743	5.396	4.749
Nauczyciele	225	252	187	965	505
Rodzice	378	127	1.716	60	2.180

Źródło: Opracowano w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej UMT

2. Pozostała działalność profilaktyczna

Ważnym elementem działalności profilaktycznej jest organizacja i udział w ogólnopolskich i lokalnych kampaniach profilaktycznych, skierowanych do wszystkich mieszkańców Tarnowa, a w szczególności do młodzieży gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych.

Celem kampanii jest:

- podniesienie wiedzy, świadomości i zaangażowania w promowanie trzeźwości za kierownicą,
- przeciwstawianie się prowadzeniu pojazdów po spożyciu alkoholu lub narkotyków,
- budowanie wśród mieszkańców Tarnowa, w szczególności wśród dzieci i młodzieży, świadomości zagrożeń i skutków używania alkoholu i narkotyków, a zwłaszcza „dopalaczy”.

Ponadto w 2017 r. zorganizowane zostały 3 realizacje szkolenia profilaktycznego pod nazwą: „Dziecko w oczach dorosłego - rozumiejący dorosły to klucz dotarcia do młodego człowieka. Jak postępować, jak rozmawiać z trudną młodzieżą?”, z uwzględnieniem praktycznego wypracowania umiejętności reagowania jego uczestników w sytuacjach pojawiania się zachowań ryzykownych, poprzez podejmowanie szerokiej gamy działań nastawionych na przeciwdziałanie negatywnym skutkom tych zagrożeń. W szkoleniu wzięło udział 52 osoby: przedstawiciele Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Tarnowskiego Ośrodka Interwencji Kryzysowej i Wsparcia Ofiar Przemocy, Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych, Specjalistycznej Poradni Profilaktyczno-Terapeutycznej, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, placówek wsparcia dziennego w formie specjalistycznej, oświaty i Policji.

Przeprowadzone również zostało szkolenie profilaktyczne pod nazwą: „Identyfikacja przemocy wobec dziecka z elementami interwencji”. Głównym celem szkolenia było zdobycie przez uczestników podstawowej wiedzy dotyczącej identyfikacji zjawiska krzywdzenia dzieci, diagnozy dziecka krzywdzonego, nawiązywania kontaktu i prowadzenia rozmowy z dzieckiem krzywdzonym oraz podejmowanie interwencji w przypadku zaistnienia problemu przemocy wobec dziecka. W szkoleniu udział wzięło 20 osób: przedstawiciele Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, oświaty, służby zdrowia i organizacji pozarządowych.

3. Poradnictwo prawne i wsparcie terapeutyczne

Wyznaczając kierunki przyszłych działań nie można zapomnieć o pomocy osobom, które na skutek różnego rodzaju problemów wychowawczych, zaburzeń emocjonalnych, uzależnienia własnego lub bliskiej osoby potrzebują i oczekują wsparcia oraz kompleksowej pomocy instytucjonalnej. Dotychczasowe działania podejmowane w tym zakresie świadczą o dużym zainteresowaniu tą formą pomocy.

W działających na terenie Tarnowa punktach konsultacyjnych, poradniach, telefonach zaufania i grupach wsparcia, specjaliści z zakresu psychoterapii, terapii uzależnień i prawa oferują mieszkańcom następujące formy pomocy:

- udzielanie porad w zakresie uzależnień od alkoholu i innych środków psychoaktywnych,
- świadczenie pomocy prawnej z zakresu prawa rodzinnego, prawa pracy i ubezpieczeń społecznych,
- pomoc terapeutyczną i poradnictwo psychologiczne,

- udzielanie wsparcia po zakończonym leczeniu odwykowym,
- motywowanie i wskazywanie placówek, gdzie można podjąć leczenie.

W tabeli przedstawiono ilość porad udzielonych od 2013 r. do 2017 r. w funkcjonującym w Urzędzie Miasta Tarnowa, Miejskim Punkcie Konsultacyjnym Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przez dyżurujących specjalistów.

Tabela: Działalność Miejskiego Punktu Konsultacyjnego Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Liczba osób, które skorzystały z porad terapeutycznych	484	328	228	174	156
Liczba osób, które skorzystały z porad prawnych	383	234	367	232	269
Razem	867	562	595	406	425

Źródło: Opracowano w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej UMT

Łącznie w 2017 r. w ramach powyższych form pomocy we wszystkich działających na terenie Tarnowa poradniach, punktach konsultacyjnych, telefonach zaufania i innych formach pomocy prowadzonych przez organizacje pozarządowe udzielono blisko 4.600 porad i konsultacji.

Od 1 czerwca 2016 r. w Tarnowie działa Ośrodek poradnictwa i terapii rodzin. Oferta Ośrodka skierowana jest do dzieci, młodzieży i dorosłych oraz ich rodzin. Placówka udziela specjalistycznej pomocy w problemach wychowawczych, związanych z zaburzeniami zachowania i emocji, nadpobudliwości, zaburzeniach lękowych i depresyjnych, zaburzeniach adaptacyjnych, odżywiania, sięgania po substancje psychoaktywne. Głównym celem podejmowanych w Ośrodku działań jest wzmocnienie samodzielności i kompetencji rodzin i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, niewydolnych wychowawczo, wsparcie rodzin z problemem uzależnienia, wczesne prewencje zaburzeń psychicznych spowodowanych używaniem alkoholu i substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych.

W Ośrodku usługi świadczą wykwalifikowani psycholodzy i psychoterapeuci. W 2017 r. z pomocy pracujących tu specjalistów skorzystały 292 osoby, terapią objęto 45 rodzin (132 osoby w rodzinach), łącznie udzielonych zostało 1731 świadczeń i porad.

W Tarnowie od wielu lat funkcjonuje również Specjalistyczna Poradnia Profilaktyczno-Terapeutyczna, w której wsparcie mogą uzyskać uczniowie tarnowskich szkół, ich rodzice oraz nauczyciele zatrudnieni w tarnowskich placówkach. Z informacji przekazanych przez Poradnię w 2017 r. z powodu problemu alkoholowego terapią objętych zostało 58 uczniów, a z powodu problemu narkomanii 1 uczeń. Z terapii dla rodziców skorzystało 56 osób zgłaszających problem alkoholowy w rodzinie oraz 15 osób dotkniętych problemem narkomanii. W związku z powyższymi problemami z oferty Poradni skorzystało również 10 pedagogów szkolnych i nauczycieli.

Zadania wynikające z gminnego programu profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych realizuje także Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Komisja prowadzi działania motywujące do podjęcia leczenia odwykowego oraz podejmuje czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby zgłoszonej (co do której zachodzi podejrzenie, że jest uzależniona od alkoholu) obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego. Do zadań Komisji należy również wydawanie opinii o zgodności lokalizacji punktu sprzedaży napojów alkoholowych z obowiązującymi uchwałami Rady Miejskiej.

Działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela: Działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Ogólna liczba wniosków o podjęcie przez Komisję czynności zmierzających do orzeczenia obowiązku poddania się leczeniu	146	136	115	159	124
Liczba wniosków skierowanych do Sądu w celu wydania postanowienia o obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu	41	43	27	27	31
Liczba wydanych postanowień o zgodności lokalizacji punktu sprzedaży napojów alkoholowych z uchwałami rady gminy	170	202	255	171	113*

*w tym 5 postanowień zostało zaopiniowane negatywnie z powodu braku określonej Uchwałami Rady Gminy odległości punktu sprzedaży napojów alkoholowych od obiektów wymienionych w obowiązujących Uchwałach.

Źródło: Opracowano w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Tarnowa

W podejmowanych działaniach profilaktycznych na terenie naszego Miasta nie sposób pominąć projektów profilaktycznych realizowanych na rzecz porządku i bezpieczeństwa publicznego przez Komendę Miejską Policji w Tarnowie. Z przekazanych danych wynika, że w 2017 r. podjętych było 2.606 czynności wobec osób pod wpływem alkoholu. Ujawniono także 943 nietrzeźwych kierowców.

Czynności operacyjne tarnowskiej Policji w 2017 r. doprowadziły do zamknięcia placówek zajmujących się handlem dopalaczami i tym samym do zlikwidowania stacjonarnych punktów sprzedaży dopalaczy. W okresie I półrocza 2018 roku przeprowadzono 5 kontroli placówek handlowych: ponowną kontrolę 2 placówek, w których sprzedawano dopalacze w 2017 r. oraz kontrolę 3 placówek trudniących się sprzedażą „e-papierosów”.

IV. Podsumowanie

Analiza wyników przeprowadzonej „Diagnozy problemów społecznych mieszkańców miasta Tarnowa”, danych uzyskanych na podstawie badań ankietowych w tarnowskich szkołach i wśród dorosłych mieszkańców Tarnowa, a także wskaźników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i tarnowskich organizacji pozarządowych wykazuje, że w Tarnowie występują liczne problemy związane ze spożywaniem alkoholu i narkotyków. Aby zminimalizować skutki negatywnych zachowań występujących we wszystkich grupach wiekowych należy podejmować działania o charakterze profilaktycznym zgodnie z nowoczesnymi trendami w profilaktyce, skierowane do całej populacji mieszkańców.

Działania te będą polegały w głównej mierze na łączeniu profilaktycznych strategii działań: informacyjnej i edukacyjnej. Mają one przeciwdziałać wyuczonej bezradności, w szczególności wśród dzieci i młodzieży, w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom poprzez: budowanie relacji z otoczeniem, wzmacnianie poczucia własnej wartości, szacunku dla innych ludzi, umiejętności pracy w zespole czy umiejętności realizacji zadań. Z uwagi na zagrożenie jakie niosą uzależnienia wobec całych rodzin bardzo ważnym czynnikiem są działania zwiększające wiedzę rodziców w zakresie profilaktyki ryzykownych zachowań. Zapobieganie problemom uzależnień od substancji psychoaktywnych (szczególnie alkoholu) wśród młodzieży zaczyna się od pracy z osobami dorosłymi, ponieważ sama świadomość negatywnych konsekwencji picia alkoholu nie powstrzymuje przed sięganiem po alkohol⁴. Konsekwencją działań profilaktycznych powinna być zdecydowana reakcja dorosłych na zakup i stosowanie alkoholu i narkotyków przez osoby nieletnie.

Koordinatorem tych zadań jest Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej UMT poprzez Gminny Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii. Przy realizacji zadań Programu Wydział współpracuje z instytucjami, organizacjami pozarządowymi i osobami fizycznymi działającymi w obszarze rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy, mających w swojej ofercie szeroki wachlarz działań specjalistycznych, pomocowych, jak i oddziaływań profilaktycznych kształtujących pozytywne postawy i wartości.

Program, zgodnie z ustawowym umocowaniem ma charakter dokumentu rocznego, w związku z tym szereg zadań w nim zawartych stanowić będzie rozwinięcie i kontynuację działań podejmowanych w latach poprzednich. Wskazuje również planowane, długofalowe, wielostronne i skoordynowane działania z tego zakresu oraz podmioty odpowiedzialne za ich realizację. Analiza wyników Diagnozy i podejmowanych dotychczas działań w ramach Gminnego Programu pokazuje, że wzrasta świadomość społeczna na temat istniejących zagrożeń związanych ze stosowaniem substancji psychoaktywnych, dostrzegana jest potrzeba szukania pomocy i korzystania z niej.

Głównym celem „Gminnego Programu Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Tarnowa na 2019 r.” jest:

⁴ K. Łukowska, J. Terlikowska, K. Okulicz-Kozaryn, *Picie alkoholu przez młodzież*, Wydawnictwo Edukacyjne Remedium, Warszawa 2016, s. 49-51.

- ograniczenie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych i używania innych substancji psychoaktywnych poprzez podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości Tarnowian oraz prowadzenie skoordynowanych działań profilaktycznych i terapeutycznych,
- kształtowanie polityki alkoholowej oraz przeciwdziałania narkomanii poprzez zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień,
- wzrost poziomu wiedzy i kompetencji mieszkańców i uczniów szkół znajdujących się na terenie miasta z zakresu problematyki uzależnień i zachowań ryzykownych.

Zapisy Gminnego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Tarnowa na 2019 r. nawiązują do:

- Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016 – 2020; cel operacyjny 2: Profilaktyka i rozwiązywanie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi i innymi zachowaniami ryzykownymi; pkt 2. Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii oraz pkt 3. Krajowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych⁵.
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tarnowa na lata 2017-2020⁶, cel strategiczny 6 *„Rozbudowa systemu bezpieczeństwa publicznego, przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznej, w tym w szczególności przemocy”*, kierunek działań 5 *„Zintensyfikowanie działalności profilaktycznej, edukacyjnej i interwencyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii, przemocy i innych patologii społecznych”*.

Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na 2019 rok prowadzona będzie w oparciu o środki z budżetu Gminy Miasta Tarnowa pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, na podstawie zapisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

V. Cel i zadania Programu:

CEL GŁÓWNY PROGRAMU:

Przeciwdziałanie rozszerzaniu się alkoholizmu i narkomanii oraz problemów im towarzyszących, ograniczenie rozmiarów szkód związanych z nadużywaniem alkoholu na terenie miasta Tarnowa

ZADANIE 1:

Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu lub narkotyków oraz osób zagrożonych uzależnieniem

⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020 (Dz. U. 2016 r., poz. 1492).

⁶ Uchwała Nr XXXIV/344/2017 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 26 stycznia 2017 r.

Działania:

1. Prowadzenie Miejskiego Punktu Konsultacyjnego Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
2. Prowadzenie psychoedukacji i profilaktyki oraz udzielanie pomocy psychologicznej osobom w trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem nowoczesnych środków w komunikowaniu się.
3. Prowadzenie i aktualizacja na stronie internetowej www.tarnow.pl w zakładce „Polityka społeczna, zdrowie i mieszkalnictwo” podstrony zawierającej informacje nt. punktów i form pomocy dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków.

Wskaźniki:

- liczba osób, których objęto psychoedukacją i profilaktyką oraz pomocą psychologiczną w zakresie uzależnień i innych problemów pokrewnych,

Realizatorzy i partnerzy:

- 1) Urząd Miasta Tarnowa –Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej,
- 2) instruktorzy terapii uzależnień, profilaktycy i prawnicy świadczący usługi na zlecenie Gminy Miasta Tarnowa - w zakresie działania opisanego w punkcie 1,
- 3) Urząd Miasta Tarnowa – Samodzielne Stanowisko ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi w części obejmującej przeprowadzenie i rozstrzygnięcie otwartych konkursów ofert,
- 4) organizacje pozarządowe wyłonione w drodze otwartego konkursu ofert, dysponujące wykwalifikowaną kadrą specjalistów - w zakresie działań opisanych w punkcie 2,
- 5) jednostki organizacyjne pomocy społecznej w Tarnowie.

ZADANIE 2:

Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie

Działania:

1. Działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tarnowie (w tym postępowanie w sprawie leczenia odwykowego, przygotowanie materiałów dowodowych dla sądu, kontrola placówek prowadzących obrót napojami alkoholowymi).
2. Prowadzenie psychoedukacji i profilaktyki oraz udzielanie pomocy psychologicznej osobom w trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem nowoczesnych środków w komunikowaniu się.
3. Zapewnienie ochrony i udzielenie pomocy członkom rodziny osoby uzależnionej od alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych oraz osobom dotkniętym przemocą w rodzinie m.in. poprzez:
 - udzielanie schronienia,

- poradnictwo psychologiczne, terapeutyczne i prawne,
 - prowadzenie grup wsparcia dla ofiar przemocy,
 - realizację programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy.
4. Promowanie prawidłowego modelu rodziny m.in. poprzez organizację warsztatów kompetencji rodzicielskich, szkoleń dla rodziców w szczególności poruszających temat uzależnień od alkoholu, narkotyków, dopalaczy, ogólnodostępnych leków, których stosowanie w dużych ilościach stanowi zagrożenie dla zdrowia i życia.
 5. Prowadzenie placówek wsparcia dziennego w formie specjalistycznej dla dzieci i młodzieży, w tym w szczególności z rodzin zagrożonych uzależnieniami i przemocą.
 6. Organizacja kolonii socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych, w tym w szczególności z rodzin zagrożonych uzależnieniami i przemocą.
 7. Organizacja półkolonii profilaktycznych dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych, w tym w szczególności z rodzin zagrożonych uzależnieniami i przemocą.

Wskaźniki:

- liczba wniosków, które wpłynęły do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o podjęcie czynności zmierzających do zastosowania obowiązku leczenia odwykowego,
- liczba osób skierowanych do biegłego psychologa i biegłego psychiatry w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu,
- liczba wniosków z jakimi Komisja wystąpiła do Sądu o wydanie postanowienia o obowiązku leczenia odwykowego,
- liczba osób, których objęto psychoedukacją i profilaktyką oraz pomocą psychologiczną w związku z występowaniem w ich rodzinach problemów uzależnień i związaną z nimi przemocą,
- liczba osób uzależnionych i współuzależnionych, którym udzielono porad psychologicznych, terapeutycznych i prawnych w związku z występowaniem w ich rodzinach przemocy,
- liczba osób biorących udział w grupach wsparcia dla ofiar przemocy,
- liczba placówek wsparcia dziennego w formie specjalistycznej,
- liczba dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych uzależnieniami i przemocą lub pochodzących z rodzin, w których te problemy występują, biorących udział w zajęciach prowadzonych przez placówki wsparcia dziennego w formie specjalistycznej,
- liczba uczestników kolonii socjoterapeutycznej,
- liczba uczestników półkolonii profilaktycznych.

Realizatorzy i partnerzy:

- 1) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tarnowie - w zakresie działania opisanego w punkcie 1,
- 2) Urząd Miasta Tarnowa Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej,
- 3) Tarnowski Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Wsparcia Ofiar Przemocy i Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie - w zakresie działań opisanych w punktach 3, 4,
- 4) Urząd Miasta Tarnowa – Samodzielne Stanowisko ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi w części obejmującej przeprowadzenie i rozstrzygnięcie otwartych konkursów ofert,
- 5) organizacje pozarządowe wyłonione w drodze konkursu ofert, dysponujące wykwalifikowaną kadrą specjalistów - w zakresie działań opisanych w punktach 2,5,6,7,
- 6) Policja,
- 7) Sąd,
- 8) Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna,
- 9) Specjalistyczna Poradnia Profilaktyczno – Terapeutyczna,
- 10) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie w zakresie udzielania informacji o możliwościach objęcia dziecka opieką w placówkach wsparcia dziennego w formie specjalistycznej i możliwościach uczestnictwa w kolonii socjoterapeutycznej lub półkolonii profilaktycznej.

ZADANIE 3:

Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych

Działania:

1. Kształtowanie wśród dzieci i młodzieży pozytywnych postaw społecznych, propagowanie zdrowego stylu życia, spędzania wolnego czasu poprzez uczestnictwo w programach pozalekcyjnych zajęć profilaktycznych, w tym zajęć sportowych (turnieje, zawody, rajdy), a także zajęć edukacyjno - rozwojowych (koła zainteresowań):
 - a) finansowanie zajęć pozalekcyjnych prowadzonych w placówkach oświatowo-wychowawczych i jednostkach organizacyjnych Gminy Miasta Tarnowa,
 - b) wspieranie w formie dotacji programów realizowanych w zakresie kultury fizycznej przez podmioty działające w sferze pożytku publicznego.

2. Realizacja na terenie przedszkoli, szkół oraz placówek: wsparcia dziennego, opiekuńczo-wychowawczych, oświatowo-wychowawczych i kulturalnych programów z zakresu profilaktyki zachowań problemowych, w tym związanych z używaniem alkoholu, narkotyków oraz stosowaniem przemocy przez dzieci i młodzież⁷.
3. Organizowanie dla nauczycieli, pedagogów, trenerów i instruktorów sportu pracujących z dziećmi i młodzieżą oraz dla rodziców, szkoleń mających na celu zwiększenie ich wiedzy i umiejętności przeciwdziałania zachowaniom problemowym, w tym związanym z używaniem alkoholu oraz stosowaniem przemocy, a także wskazujących na użycie środków odurzających lub świadczących o uzależnieniu od tych środków przez dzieci i młodzież.
4. Organizacja konferencji, seminariów i szkoleń dla różnych grup zawodowych pracujących w systemie obejmującym patologie i niedostosowanie społeczne, pomocy dzieciom, młodzieży, rodzinom i osobom z problemem uzależnień, a także w systemie przeciwdziałania przemocy.
5. Zakup i kolportaż materiałów informacyjnych i edukacyjnych dotyczących profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, problemów zagrożenia uzależnieniem i uzależnienia od narkotyków i innych środków odurzających oraz materiałów dotyczących innych problemów społecznych, przeznaczonych na potrzeby prowadzonej działalności profilaktycznej.
6. Prenumerata czasopism specjalistycznych na potrzeby Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Miejskiego Punktu Konsultacyjnego Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
7. Zorganizowanie i przeprowadzenie profilaktyczno – edukacyjnej kampanii mającej na celu zwrócenie uwagi i przekazanie wiedzy nt. szkód zdrowotnych i społecznych spowodowanych spożywaniem alkoholu.
8. Zorganizowanie i przeprowadzenie profilaktyczno – edukacyjnej kampanii mającej na celu zwrócenie uwagi i przekazanie wiedzy nt. szkód zdrowotnych i społecznych spowodowanych przez narkotyki, ze szczególnym uwzględnieniem dopalaczy.
9. Prowadzenie i aktualizacja na stronie internetowej www.tarnow.pl w zakładce „Polityka społeczna, zdrowie i mieszkalnictwo” podstrony zawierającej informacje o punktach informacyjno – kontaktowych i grupach wsparcia wspólnot AA.

Wskaźniki:

- liczba zorganizowanych zajęć pozalekcyjnych prowadzonych w placówkach oświatowo-wychowawczych i jednostkach organizacyjnych Gminy Miasta Tarnowa, a także liczba dzieci w nich uczestniczących,
- liczba dofinansowanych programów realizowanych w zakresie kultury fizycznej, a także liczba dzieci w nich uczestniczących,

⁷ W szczególności programów rekomendowanych przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Ośrodek Rozwoju Edukacji oraz Instytut Psychiatrii i Neurologii.

- liczba zorganizowanych szkoleń i warsztatów oraz przeszkolonych nauczycieli i pedagogów pracujących z dziećmi i młodzieżą oraz przeszkolonych rodziców,
- liczba zakupionych materiałów informacyjnych i edukacyjnych dotyczących profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałaniu narkomanii oraz innych problemów społecznych, przeznaczonych na potrzeby prowadzonej działalności profilaktycznej,
- liczba osób biorących udział w kampaniach profilaktyczno - edukacyjnych,
- liczba dzieci i młodzieży, uczestniczących w profilaktycznych mikołajkach.

Realizatorzy i partnerzy:

- 1) Urząd Miasta Tarnowa – Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej,
- 2) Urząd Miasta Tarnowa – Wydział Sportu - w zakresie działania opisanego w punkcie 1,
- 3) Urząd Miasta Tarnowa – Samodzielne Stanowisko ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi w części obejmującej przeprowadzenie i rozstrzygnięcie otwartych konkursów ofert,
- 4) organizacje pozarządowe wyłonione w drodze konkursu ofert, dysponujące zasobami kadrowymi i rzeczowymi niezbędnymi do realizacji działań opisanych w punktach 7,8
- 5) placówki oświatowo-wychowawcze, jednostki organizacyjne Gminy Miasta Tarnowa - w zakresie działania opisanego w punkcie 1,
- 6) podmioty realizujące programy profilaktyczne posiadające rekomendację: Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Ośrodka Rozwoju Edukacji oraz Instytutu Psychiatrii i Neurologii lub inne podmioty realizujące programy profilaktyczne – w zakresie działania opisanego w punkcie 2,
- 7) podmioty (np. jednostki szkolące posiadające stosowne uprawnienia, instruktorzy przeszkoleni przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, psychologowie, terapeuci, instruktorzy terapii uzależnień, profilaktycy, prawnicy świadczący usługi na zlecenie Gminy Miasta Tarnowa) dysponujące wykwalifikowaną kadrą specjalistów, wyłonione zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa – w zakresie działań opisanych w punktach 3, 4,
- 8) placówki wsparcia dziennego, opiekuńczo-wychowawcze i kulturalne,
- 9) Policja,
- 10) Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna,
- 11) Specjalistyczna Poradnia Profilaktyczno – Terapeutyczna,
- 12) pracownicy socjalni, kuratorzy, asystenci rodziny,
- 13) środki masowego przekazu.

ZADANIE 4:

Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i problemów narkomanii

Działania:

1. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego poprzez:
 - a) zlecenie do realizacji zadań publicznych wynikających z Programu,
 - b) wzajemną wymianę informacji, dotyczących planowanych kierunków działalności i współdziałania,
 - c) przeprowadzanie wspólnych kampanii edukacyjnych związanych z profilaktyką problemów alkoholowych, narkomanii, przemocy w rodzinie.
2. Objęcie systemem opieki profilaktycznej osób nietrzeźwych przyjętych do Punktu opieki nad osobami nietrzeźwymi.
3. Objęcie systemem opieki profilaktycznej osób bezdomnych przebywających w Schronisku dla osób bezdomnych.
4. Zakup dla potrzeb Policji materiałów i sprzętu służących do realizacji zadań z zakresu działalności informacyjnej, edukacyjnej, profilaktycznej oraz wspomagającej profilaktykę w obszarze uzależnień.
5. Organizacja konferencji, seminariów i szkoleń dla różnych grup zawodowych pracujących w systemie obejmującym patologie i niedostosowanie społeczne, pomocy dzieciom, młodzieży, rodzinom i osobom z problemem uzależnień, a także w systemie przeciwdziałania przemocy.
6. Współpraca z Policją, Strażą Miejską w Tarnowie, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Tarnowie oraz innymi zainteresowanymi podmiotami w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii oraz przemocy w rodzinie.

Wskaźniki:

- liczba współpracujących organizacji pozarządowych w zakresie profilaktyki uzależnień,
- liczba osób przebywających w Punkcie opieki nad osobami nietrzeźwymi, z którymi przeprowadzono rozmowy profilaktyczne i motywujące do podjęcia leczenia odwykowego,
- liczba zorganizowanych konferencji, porad, seminariów lub szkoleń.

Realizatorzy i partnerzy:

- 1) Urząd Miasta Tarnowa – Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej,
- 2) Urząd Miasta Tarnowa – Samodzielne Stanowisko ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi w części obejmującej przeprowadzenie i rozstrzygnięcie otwartych konkursów ofert,

- 3) organizacje pozarządowe wyłonione w drodze konkursu ofert, dysponujące wykwalifikowaną kadrą specjalistów - w zakresie działań opisanych w punktach 2 i 3,
- 4) realizator wyłoniony w trybie zapytania ofertowego – w zakresie działań opisanych w punkcie 4,
- 5) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie – w zakresie działań opisanych w punkcie 5,
- 6) Tarnowski Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Wsparcia Ofiar Przemocy – w zakresie działań opisanych w punkcie 5,
- 7) Policja,
- 8) Straż Miejska,
- 9) Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna,
- 10) Specjalistyczna Poradnia Profilaktyczno – Terapeutyczna,
- 11) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

ZADANIE 5:

Pomoc osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych od narkotyków, dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie tych osób ze środowiskiem lokalnym z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego

Działania:

1. Świadczenie pomocy społecznej osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych od narkotyków dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym zgodnie z art. 7 pkt 13 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r., poz. 1508 z późn. zm.) tj.:
 - a) udzielanie świadczeń pieniężnych (zasiłki stałe, zasiłki okresowe, zasiłki celowe) oraz świadczeń rzeczowych (obiady szkolne dla dzieci, paczki świąteczne dla dzieci, opał itp.),
 - b) udzielanie wsparcia i pomocy psychologicznej osobom uzależnionym jak i po leczeniu odwykowym oraz ich rodzinom, informowanie ich o prawach i uprawnieniach,
 - c) przeprowadzanie interwencji w sytuacjach kryzysowych w miejscu zamieszkania,
 - d) informowanie o możliwościach leczenia odwykowego, informowanie o adresach ośrodków leczenia uzależnienia od narkotyków,
 - e) współpraca z pedagogami szkolnymi i psychologami w przypadku osoby nieletniej zagrożonej uzależnieniem lub uzależnionej od narkotyków, za zgodą i na wniosek rodzica lub opiekuna prawnego,

- f) współpraca z instytucjami, które specjalizują się w leczeniu uzależnień i terapii w tym z Ośrodkiem Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia przy Szpitalu im. Św. Łukasza w Tarnowie,
- g) współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Tarnowie i Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w Tarnowie, w celu pozyskiwania ofert pracy oraz skorzystania z ofert szkoleniowych przez osoby wychodzące z nałogu,
- h) powoływanie grup roboczych związanych z występowaniem przemocy w rodzinie, stosowanej przez osoby uzależnione lub nadużywające narkotyków, prowadzenie procedury „Niebieskie Karty”,
- i) motywowanie osób, u których zdiagnozowano uzależnienie do dobrowolnego poddania się leczeniu odwykowemu, w tym zawieranie kontraktów socjalnych.

Wskaźniki:

- liczba osób uzależnionych od narkotyków, którym udzielono świadczeń pieniężnych oraz rzeczowych,
- liczba osób współuzależnionych lub mających w rodzinie osobę uzależnioną od narkotyków, którym udzielono świadczeń pieniężnych oraz rzeczowych,
- liczba osób, którym udzielono wsparcia i pomocy psychologicznej,
- liczba przeprowadzonych interwencji w sytuacjach kryzysowych w miejscu zamieszkania,
- liczba powołanych grup roboczych,
- liczba zawartych kontraktów socjalnych.

Realizatorzy i partnerzy:

- 1) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie,
- 2) Tarnowski Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Wsparcia Ofiar Przemocy,
- 3) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tarnowie,
- 4) Policja,
- 5) instytucje rynku pracy,
- 6) Ośrodek Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia przy Szpitalu im. Św. Łukasza w Tarnowie,
- 7) organizacje pozarządowe.

ZADANIE 6:

Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela sądowego

Działania:

1. Podejmowanie interwencji w przypadku niezgodnego z prawem prowadzenia reklamy i promocji napojów alkoholowych, informowania o sponsorowaniu imprezy masowej przez producentów i dystrybutorów napojów alkoholowych, sprzedaży i podawania napojów alkoholowych.
2. Występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach orzekanych w związku z naruszeniem art. 13¹ i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
3. Kontrola placówek handlowych i gastronomicznych posiadających zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń określonych ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Wskaźniki:

- liczba interwencji w przypadku niezgodnego z prawem prowadzenia reklamy i promocji napojów alkoholowych, informowania o sponsorowaniu imprezy masowej przez producentów i dystrybutorów napojów alkoholowych, sprzedaży i podawania napojów alkoholowych,
- liczba wystąpień przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach orzekanych w związku z naruszeniem art. 13¹ ⁸ i art. 15⁹ ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- liczba kontroli przeprowadzonych w placówkach handlowych i gastronomicznych posiadających zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń określonych ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Realizatorzy:

- 1) Policja,
- 2) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tarnowie,
- 3) Urząd Miasta Tarnowa – Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej,
- 4) Straż Miejska.

⁸ art. 13¹: „Zabrania się na obszarze kraju reklamy i promocji napojów alkoholowych, z wyjątkiem piwa, którego reklama i promocja jest dozwolona(..)”

⁹ art. 15: „1. . Zabrania się sprzedaży i podawania napojów alkoholowych:

- 1) osobom, których zachowanie wskazuje, że znajdują się w stanie nietrzeźwości;
- 2) osobom do lat 18;
- 3) na kredyt lub pod zastaw”.

ZADANIE 7:

Ograniczanie dostępności alkoholu na terenie miasta Tarnowa

Działania:

1. Prowadzenie monitoringu liczby udzielonych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży oraz poza miejscem sprzedaży, jak również ich przestrzennego rozkładu na terenie miasta.
2. Utrzymanie zasad usytuowania na terenie miasta Tarnowa miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych, w tym, jako minimum, katalogu obiektów chronionych wymienionych w Uchwale Nr LVII/588/2018 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 29 czerwca 2018 r. w sprawie ustalenia zasad usytuowania na terenie Gminy Miasta Tarnowa miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych.
3. Informowanie i edukowanie podmiotów korzystających z zezwoleń na sprzedaż alkoholu o zasadach obowiązujących przy sprzedaży i podawaniu napojów alkoholowych.

Wskaźniki:

- liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Realizatorzy i partnerzy:

- 1) Urząd Miasta Tarnowa – Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej,
- 2) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tarnowie,
- 3) Policja,
- 4) Straż Miejska w Tarnowie.

ZADANIE 8:

Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej

Działania:

1. Wspomaganie działalności centrów integracji społecznej poprzez wsparcie przedsięwzięć mających na celu reintegrację społeczną i zawodową osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających oraz ich rodzin.

Wskaźniki:

- liczba osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających objętych wsparciem centrów integracji społecznej.

Realizatorzy i partnerzy:

- 1) organizacje prowadzące centra integracji społecznej,
- 2) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie,
- 3) Urząd Miasta Tarnowa – Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej.

VI. Finansowanie Programu

Zadania ujęte w Programie finansowane są ze środków budżetu Gminy Miasta Tarnowa pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Planowane wpływy z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w 2019 roku wyniosą **2.383.921 zł**. Środki, które pozostały z 2017 r. wynoszą **156.378 zł**. W związku z tym środki na finansowanie Programu w 2019 r. wynoszą łącznie **2.540.299 zł**.

Lp.	Wyszczególnienie	Kwota (w zł)
1.	Wydział Sportu Urzędu Miasta Tarnowa	870.000 zł
2.	Tarnowski Ośrodek Sportu i Rekreacji	190.000 zł
3.	Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Tarnowa	1.480.299 zł
Razem		2.540.299 zł

VII. Zasady wynagradzania członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tarnowie

1. Członkowie Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tarnowie, zwanej dalej „Komisją” otrzymują wynagrodzenie za:
 - 1) udział w posiedzeniu składu orzekającego,
 - 2) uczestnictwo w posiedzeniu Komisji w pełnym składzie (w tym w posiedzeniach zwołanych w celu wydania opinii w sprawie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych),
 - 3) przeprowadzenie kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych,
 - 4) występowanie przed sądem w zakresie przewidzianym ustawą.
2. Za czynności wymienione w ust. 1 członkom Komisji przysługuje każdorazowo wynagrodzenie w wysokości 12% minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalanego co roku na podstawie ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę¹⁰. Podstawą do wypłaty wynagrodzenia przewidzianego za wykonanie czynności określonych:
 - 1) w ust. 1 pkt 1 i 2 jest lista obecności,
 - 2) w ust. 1 pkt 3 jest protokół z kontroli.
 - 3) w ust. 1 pkt 4 jest poświadczenie sądu o udziale członka Komisji w sprawie przed tym sądem.

Dokumenty stanowiące podstawę do wypłaty wymagają zatwierdzenia przez Przewodniczącego Komisji, a w przypadku wynagrodzenia należnego Przewodniczącemu Komisji zatwierdzenia przez Dyrektora Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej.

¹⁰Dz. U. 2017 r. poz. 847 z późn. zm.

3. Wynagrodzenie członka Komisji nie może przekroczyć w jednym miesiącu kalendarzowym kwoty stanowiącej równowartość 48% minimalnego wynagrodzenia za pracę, o którym mowa w ust. 2.

VIII. Warunki realizacji i monitoring „Gminnego Programu Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Tarnowa w 2019 roku”

Koordynatorem Programu jest Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Tarnowa. W realizacji Programu uczestniczy Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, stosownie do jej właściwości określonej w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Monitoring Programu będzie prowadzony w ciągu roku na bieżąco. Ocena realizacji Programu zostanie dokonana na podstawie rocznego sprawozdania sporządzonego w oparciu o informacje otrzymane od współdziałających realizatorów i partnerów.

Informacja o realizacji „Gminnego Programu Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Tarnowa na 2018 rok” zostanie przedstawiona Radzie Miejskiej w Tarnowie w Raporcie o Stanie Miasta za 2018 rok.